

KIRJALLINEN KYSYMYS 324/2013 vp

Työelämän ja työaikojen muutosten vaikutukset lasten varhaiskasvatus- ja päivähoitopalveluihin

Eduskunnan puhemiehelle

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti vuoden 2012 lopussa työryhmän valmistelemaan uutta lakia alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta. Työryhmällä on toiminta-aikaa vuosi, sillä tavoitteena on antaa lakipaketti eduskunnalle keväällä 2014.

Nykyinen laki lasten päivähoidosta täytti huhnikuun alussa 40 vuotta. Lain kokonaisuudistus on ollut vireillä jo vuodesta 1999, jolloin sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä esitti lain pikaista uudistamista. Uuden lain valmistelu edellyttää laajaa näkemystä varhaiskasvatus- ja päivähoitopalvelujen nykytilasta ja -tarpeesta, uusimmasta varhaiskasvatustutkimuksesta ja alan kansainvälisistä suuntauksista.

Viime vuosina varhaiskasvatus- ja päivähoitopalveluja koskevan lain uudistamisesta on eduskunnassa esitetty lukuisia kirjallisia kysymyksiä. Kysymyksissä on perätty muun muassa laaja-alaista selvitystä päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelujen nykytilasta. Vastauksissaan näihin kysymyksiin ministeriö on luvannut lain lähtökohdaksi tehdä laaja-alaisen selvityksen päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelujen nykytilasta.

Kirjallisessa kysymyksessäni (KK 84/2011 vp) kysyin ministeriltä kauppojen laajentuneen aukiolon vaikutuksista lasten päivähoitopalveluihin. Vastauksesta on ymmärrettävissä, että selvitystyötä tehdään lainsäädäntötyön taustaksi.

Viime aikoina on julkisuudessa ollut useita kirjoituksia siitä, että lapset viettävät päiväko-

deissa pitkiä aikoja. Kirjoituksissa on annettu mielikuva, että lasten vanhemmat ovat kotona ja lapset päivähoidossa. Tällä perusteella on vaadittu muun muassa subjektiivisen päivähoito-oikeuden purkamista. STM:n tekemässä selvityksessä vuodelta 2004 päivähoidossa oli vajaa 3 % lapsia, joiden vanhemmat olivat joko äitiys- tai vanhempainvapaalla tai hoitovapaalla. Tämän jälkeen selvitystä ei liene tehty.

Valtioneuvoston raportin "Enemmän ongelmien ehkäisyä, vähemmän korjailua" (11/2013) johtopäätöksissä todetaan, että "Suomessakin on aika ottaa vakavasti kansainvälinen tutkimus, joka yksiselitteisesti korostaa varhaiskasvatuksen merkitystä lapsille ja erityisesti niille, joiden vanhemmilta puuttuu kasvatusresursseja."

Uutta varhaiskasvatus- ja päivähoitolakia valmisteltaessa on otettava huomioon lapsen oikeus varhaiskasvatuspalveluihin, mutta myös lapsen vanhempien vaihtelut työelämässä ja moninaiset työajat, kuten lisääntyvät patkätösuhteet, periodityö, ilta-, yö- ja viikonlopputyö sekä osa-aikatyö. Pienten lasten vanhempien moninaiset työajat ovat haaste lapsen osallistumiselle suunnitelmalliseen ja päivärytmiin varhaiskasvatukseen sekä päivähoitopalvelujen tarpeelle. Lisäksi tulee huomioda, että 20 % lapsiperheistä oli vuonna 2011 yhden huoltajan perheitä, jolloin hoitojärjestelyissä yhteiskunnan tuki on erityisen merkityksellistä ajan käytön mielekkään järjestämisen onnistumiseksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus selvittää varhaiskasvatust lain valmistelun taustaksi sen, miten

moninaiset työajat ja työsuhteet, kuten esimerkiksi kauppojen aukioloaikojen laajentuminen, vaikuttavat päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelujen käyttöön, tarpeeseen ja toimintaan?

Helsingissä 17 päivänä huhtikuuta 2013

Sari Palm /kd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sari Palmin /kd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 324/2013 vp:

Aikooko hallitus selvittää varhaiskasvatustlain valmistelun taustaksi sen, miten moninaiset työajat ja työsuhteet, kuten esimerkiksi kauppojen aukioloaikojen laajentuminen, vaikuttavat päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelujen käyttöön, tarpeeseen ja toimintaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitusohjelman mukaan säädetään laki varhaiskasvatuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän toimikaudelle 7.12.2012—28.2.2014. Työryhmän tehtävänä on valmistella hallitusohjelman mukaisesti päivähoitoa koskevat säädösehdotukset. Laaja-alaisesti kootun työryhmän tulee ottaa huomioon säädösehdotusten valmistelussa muun muassa hallitusohjelman asiaan liittyvät tavoitteet, päivähoiton kokonaisuus, käytettävissä oleva tutkimus- ja arviointitieto sekä kansallisen ja kansainvälisen toimintaympäristön muutokset ja kehityssuunnat. Työryhmän tulee valmistella esityksensä valtion talouden kehysten puitteissa. Työryhmän tueksi on lisäksi asetettu valmisteluryhmä, jonka tehtävänä on koota ja analysoida työryhmän käyttöön tutkimus- ja arviointitietoa sekä kuvata kansallisen ja kansainvälisen toimintaympäristön muutos- ja kehityssuuntia.

Työryhmä on pyytänyt työnsä tueksi asiantuntijalausuntoja laajasti myös työryhmän ulkopuolisilta tahoilta ja työryhmälle on eri tahojen toi-

mesta toimitettu tietoa myös oma-aloitteisesti. Myös vuorohoidon osalta työryhmä on saanut lausunnon 13 kunnan ja yhden kuntayhtymän vuoropäiväkotien johtajilta.

Työryhmä on pyytänyt lausuntoa alustavien tutkimustulosten pohjalta myös Suomen Akatemian rahoittamalta, vuosille 2011—2015 sijoitettavalta Perheet 24/7 -tutkimushankkeelta. Lasten sosio-emotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7 -taloudessa tutkimuksen toteuttavat yhteistyössä Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Tutkimushankkeessa tarkastellaan vanhempien epätyypillisten työaikojen yhteyksiä perhe-elämään ja alle kouluikäisten lasten hyvinvointiin. Tavoitteena on selvittää, miten ei-perinteisinä aikoina tehtävä työ ja erilaiset lastenhoitojärjestelyt heijastuvat perheisiin ja millaisia kokemuksia lapsilla ja vanhemmilla näistä on. Aihetta lähestytään lasten, vanhempien ja päivähoiton näkökulmista.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2010 tietoihin perustuvan erillisselvityksen (THL 37/2011) mukaan kunnan järjestämän vuorohoidon piirissä oli 14 650 lasta, joka on seitsemän prosenttia kaikista kunnan järjestämässä päivähoidossa olevista lapsista. Vuorohoidossa olevien lasten osuus on hieman laskenut edelliseen vuoden 2007 tietoon verrattuna, jolloin vuorohoidon piirissä oli noin kahdeksan prosenttia päivähoidossa olevista lapsista. Erillisselvityksessä on myös pyritty selvittämään sitä, kuinka moni lapsista on säännöllisesti läsnä päivähoidossa. Vuonna 2010 noin 77 prosenttia kokopäivähoidossa olevista ja noin 71 prosenttia osapäivähoidossa olevista lapsista on säännöllisesti viisi päivää viikossa hoidossa. Kuntien välillä on

kuitenkin vaihtelua. Vuoden 2007 tietoihin verrattuna sekä säännöllisessä koko- että osapäivähoidossa olevien lasten osuuksissa on hieman laskua eli näyttää siltä, että epätyypillisen hoidon osuus olisi jonkin verran lisääntynyt.

Lainsäädännön uudistamista valmisteleva työryhmä arvioi työnsä kuluessa tietotarpeensa sekä

sen, mitä lisätietoja lainvalmistelun tueksi tarvitaan. Valtioneuvoston 15.12.2011 päättämän Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaisesti hallituksen esitys varhaiskasvatusta koskevien säädösmuutosten osalta annetaan eduskunnalle kevätistuntokaudella 2014.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2013

Opetusministeri Jukka Gustafsson

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 324/2013 rd undertecknat av riksdagsledamot Sari Palm /kd:

Har regeringen för avsikt att som bakgrund till beredningen av lagen om småbarnsfostran utreda vilka effekter förekomsten av många slags arbetstider och anställningsförhållanden, t.ex. längre öppettider för butikerna, har på bruket och behovet av service för barndagvård och småbarnsfostran och verksamheten inom den?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Enligt regeringsprogrammet ska det stiftas en lag om småbarnsfostran. Undervisnings- och kulturministeriet har tillsatt en arbetsgrupp med mandatperioden 7.12.2012—28.2.2014 för att se över lagstiftningen om småbarnsfostran. Arbetsgruppens uppgift är att bereda lagförslag som gäller barndagvård i enlighet med regeringsprogrammet. Arbetsgruppen som är sammansatt på bred bas ska när den bereder förslagen bland annat beakta regeringsprogrammets målsättningar i ärendet, barndagvården som helhet, den information inom forskning och utvärdering som finns att tillgå samt förändringar och utvecklingstrender i den nationella och den internationella omvärlden. Arbetsgruppen ska bereda sitt förslag inom ramarna för statsfinanserna. Som stöd för arbetsgruppen har det också tillsatts en beredningsgrupp med uppgift att samla in och analysera information från forskning och utvärderingar samt beskriva förändrings- och utvecklingstrender i nationella och internationella förhållanden.

Arbetsgruppen har som stöd för sitt arbete också i omfattande utsträckning bett sakkunnigutlåtanden av för arbetsgruppen utomstående instanser. Arbetsgruppen har också genom försorg av olika instanser spontant tillställts information. Även i fråga om skiftvård har arbetsgruppen fått utlåtanden av tretton föreståndare för kommunala skiftdaghem och av en föreståndare för ett skiftdaghem som drivs av en samkommun.

Arbetsgruppen har på basis av de preliminära forskningsresultaten också bett utlåtande av forskningsprojektet Perheet 24/7 som pågår under 2011—2015. Projektet finansieras av Finlands Akademi. Inom projektet genomförs en forskning om barns socioemotionella välbefinnande och familjernas vardag ("Lasten sosioemotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7 -taloudessa") i form av ett samarbete mellan Jyväskylän universitet, Jyväskylän yrkeshögskola och Institutet för hälsa och välfärd.

I forskningsprojektet granskas sambandet mellan atypiska arbetstider hos föräldrarna och välbefinnandet hos barn under skolåldern. Målet är att utreda på vilket sätt arbete som utförs under icke-sedvanliga tider och olika slags vårdarrangemang för barnen avspeglas i familjerna och hurdana erfarenheter barnen och föräldrarna har av dessa. I forskningen närmar man sig ämnet från barnens, föräldrarnas och barndagvårdens synvinkel.

Enligt en separat utredning som Institutet för hälsa och välfärd gjorde på basis av uppgifter från 2010 (THL 37/2011) fick 14 650 barn vård dygnet runt, vilket är i snitt sju procent av alla barn inom den kommunala barndagvården. Andelen barn som fick vård dygnet runt har sjunkit något från den föregående utredningen som baserade sig på uppgifter från 2007. Då uppgick an-

delen barn som fick vård dygnet runt till cirka åtta procent av alla barn som omfattades av barn-dagvård. Genom den separata utredningen har man också strävat efter att utreda hur många av barnen som regelbundet är i dagvård. År 2010 var ca 77 procent av de barn som fick heldagsvård och ca 71 procent av de barn som fick halvdagsvård regelbundet i dagvård fem dagar i veckan. Det fanns emellertid skillnader mellan kommunerna. Siffrorna har dock i jämförelse med uppgifterna från 2007 och i fråga om andelarna som gäller barn som regelbundet är i hel- och halv-

dagsvård sjunkit något. Det förefaller således som om andelen atypisk vård har ökat något.

Arbetsgruppen som bereder revideringen av lagstiftningen bedömer under arbetets gång sitt behov av information och vilka tilläggsuppgifter som behövs som ett stöd för lagberedningen. Enligt utvecklingsplanen för utbildning och forskning vilken statsrådet har godkänt den 15 december 2011 ska regeringens proposition med ändringar av lagstiftningen om småbarnsfostran lämnas till riksdagen under vårsessionen 2014.

Helsingfors den 7 maj 2013

Undervisningsminister Jukka Gustafsson